

ÂH WILLIAM!

Elizabeth Strout

Åh William!

Översättning Helena Hansson

FORUM



Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm
www.forum.se

Amerikanska originalets titel Oh William!

Copyright © Elizabeth Strout 2021

Första svenska utgåva Bokförlaget Forum 2022

Omslag Sara R. Acedo

Omslagsbild Mónica E. Vázquez Alvarez/Moment/Getty Images

Tryckt hos ScandBook AB, Falun 2022

ISBN 978-91-37-50126-0

Den här boken tillägnar jag min man Jim Tierney
Och alla som behöver den här boken – den är till er

Jag skulle vilja berätta lite om min första make, William.

William har på senare tid varit med om några mycket sorgliga händelser – det är det många av oss som har – men jag skulle vilja säga något om dem, det känns nästan som ett inre tvång; han är sjuttioett år nu.

Min andra make, David, dog förra året, och i min sorg över honom har jag känt att jag även sörjer William. Sorg är en så – åh, det är en så *ensam* företeelse; det är det som är så fasanfullt, tror jag. Det är som att kana ner för utsidan av en väldigt lång glasbyggnad när ingen ser en.

Men just här är det William jag vill prata om.

===

Han heter William Gerhardt, och när vi gifte oss tog jag hans efternamn, trots att det inte var på modet att göra det på den tiden. Min rumskompis på college sa: ”Lucy, tänker du ta hans namn? Jag trodde att du var feminist.” Och jag sa till henne att jag inte brydde mig om ifall jag var feminist; jag sa att jag inte ville vara jag längre. På den tiden var jag så *trött* på att vara jag, i hela mitt liv hade jag inte velat vara jag – så tänkte jag då – så jag tog hans namn och blev Lucy Gerhardt i elva år, men det kändes aldrig någonsin rätt, och nästan genast efter att Williams mamma hade dött gick jag till det där trafikstället

för att få tillbaka mitt eget namn på körkortet, trots att det var svårare än jag hade trott att det skulle vara; jag var tvungen att gå dit igen med fler juridiska dokument; men jag gjorde det.

Jag blev Lucy Barton igen.

Vi var gifta i nästan tjugo år innan jag lämnade honom, och vi har två döttrar och vi har varit vänner länge nu – hur det kommer sig vet jag inte riktigt. Det finns många hemska skilsmässohistorier, men utöver själva separationen var vår inte av den sorten. Ibland trodde jag att jag skulle dö av smärtan över att vi separerade och smärtan som den vållade mina flickor, men jag dog inte, och jag är kvar, och det är William också.

Jag är författare, och därför måste jag skriva det här nästan som en roman, men det är sant – så sant jag mäktar med. Och jag vill säga – åh, det är så svårt att veta vad man ska säga! Men när jag berättar något om William så är det för att han har talat om det för mig eller för att jag har sett det med egna ögon.

Så jag tänker inleda den här berättelsen när William var sextio nio år, och det var för mindre än två år sedan.

===

En skiss:

På senare tid hade Williams laboratorieassistent börjat kalla William för "Einstein", och William verkade få en riktig kick av det. Jag tycker inte att William är ett dugg lik Einstein, men jag förstår vad den unga kvinnan menade. William har en väldigt tjock mustasch med grått i det vita, men det är liksom en välansad mustasch, och hans hår är tjockt och vitt. Det är klippt, men det sticker faktiskt ut från huvudet. Han är lång, och han klär sig väldigt snyggt. Och han har inte det där vagt galna utseendet som Einstein, i mitt tycke, verkade

ha. Williams ansikte är ofta slutet med ett orubbligt vänligt uttryck, utom någon mycket sällsynt gång när han kastar huvudet bakåt och skrattar riktigt ordentligt; jag har inte sett honom göra så på länge. Han har bruna ögon som fortfarande är stora; det är inte allas ögon som fortsätter att vara stora när de blir äldre, men det är Williams ögon.

Nåväl –

Varje morgon steg William upp i sin rymliga lägenhet på Riverside Drive. Se honom framför er – han kastar det fluffiga täcket med det mörkblå bomullspåslakanet åt sidan medan hans fru fortfarande ligger och sover i dubbelsängen, och han går in i badrummet. Varje morgon är han stel. Men han har ett träningsprogram och han följer det, han går ut i vardagsrummet, lägger sig på rygg på den stora svarta och röda mattan med den antika ljuskronan ovanför sig och trampar med benen i luften som om han satt på en cykel, och sträcker sedan ut dem åt alla håll. Sedan flyttar han över till den stora vinröda fåtöljen vid fönstret som vetter ut över Hudsonfloden, och där läser han nyheterna på sin laptop. Efter ett tag kommer Estelle ut från sovrummet och vinkar sömnigt åt honom, och sedan väcker hon deras dotter Bridget, som är tio år, och när William har duschat äter de alla tre frukost vid det runda bordet i köket; William njöt av den rutinen, och hans dotter var en pratsam flicka, vilket han också tyckte om; det var som att lyssna på en fågel, sa han en gång, och hennes mamma var också pratsam.

När han hade lämnat lägenheten promenerade han tvärs genom Central Park och tog sedan tunnelbanan söderut, steg av på Fjortonde gatan och gick resten av vägen till New York University till fots; han njöt av denna dagliga promenad trots att han märkte att han inte var lika snabb som de unga människor som törnade förbi honom med sina matkassar eller sina syskonbarnvagnar eller sina lycratajts och trådlösa hörlurar i öronen, sina yogamattor slängda över axlarna i en resårrem.

Han gladde sig åt att det var många han kunde gå förbi – den gamle mannen med rullator, eller en kvinna som gick med käpp, eller rentav bara någon i hans egen ålder som verkade röra sig långsammare än han – och det fick honom att känna sig sund och levande och nästan osårbar i en värld med ständig trafik. Han var stolt över att han gick över tiotusen steg om dagen.

William kände sig (nästan) osårbar, det är det jag vill säga här.

Vissa dagar på de här morgonpromenaderna kunde han tänka: Åh herregud jag hade kunnat vara *den karln* –! han som satt där borta i rullstolen i morgonsolen i Central Park med en assistent som satt på en bänk och skrev på mobilen medan mannens huvud hängde ner mot hans bröst, eller han hade kunnat vara *den där* –! med en arm som var förvriden efter en stroke, knyckig gångart – Men sedan tänkte William: Nej, jag är ingen av de människorna.

Och han var ingen av de människorna. Han var, som sagt, en lång man, som inte hade lagt på sig några extra kilon med åren (förutom en liten kulmage som knappt syntes när han var påklädd), en man som hade kvar sitt hår, numera vitt men tjockt, och han var – William. Och han hade en hustru, den tredje, tjugotvå år yngre än han. Och det var ingen struntsak.

Men om nätterna hade han ofta skräckanfall.

William berättade det för mig en förmiddag – för knappt två år sedan – när vi träffades och drack kaffe på Upper East Side. Vi sågs på ett fik på hörnet av Nittioförsta gatan och Lexington Avenue; William har gott om pengar och han skänker bort en hel del av dem, och ett ställe som han ger pengar till är ett sjukhus för tonårsbarn inte långt från där jag bor, och när han hade ett morgonmöte där förr i tiden brukade han ringa mig och så

träffades vi som hastigast och drack kaffe på det där hörnet. Den här dagen – det var i mars, ett par månader innan William skulle fylla sjuttio – satt vi vid ett bord i hörnet på det där fiket; på fönstren hade de målat treklöver inför Saint Patrick's Day, och jag tänkte – jag tänkte faktiskt det – att William såg trötta ut än vanligt. Jag har ofta tänkt att William blir snyggare ju äldre han blir. Det tjocka vita håret gör att han får något distingerat över sig; han har lite längre hår än förr och det står upp lite på huvudet, med den stora slokande mustaschen som kontrast, och hans kindben är mer framträdande, ögonen fortfarande mörka; och det är en liten aning märkligt, för han tittar helt och fullt på en – på ett trevligt sätt – men titt som tätt blir hans blick under ett kort ögonblick genomträngande. Vad är det då han tränger in i med den där blicken? Det har jag aldrig vetat.

När jag frågade: ”Hur *är* det egentligen, William?” den dagen på fiket så väntade jag mig att han skulle svara som han brukar, nämligen: ”Nämen, jag mår hur bra som helst, tack, Lucy” i ett ironiskt tonfall, men den här förmiddagen sa han bara: ”Jovars.” Han hade en lång svart överrock, som han tog av sig och vek ihop och lade över stolen bredvid innan han satte sig. Hans kostym var skraddarsydd, sedan han träffade Estelle har han låtit skraddarsy sina kostymer, så den satt perfekt över axlarna; den var mörkgrå och skjortan var ljusblå och slipsen röd; han såg allvarsam ut. Han lade armarna i kors över bröstet, något han brukar göra. ”Vad snygg du är”, sa jag, och han sa: ”Tack.” (Jag tror aldrig att William har sagt att jag är snygg eller vacker eller ens att jag ser pigg ut en enda gång när vi har träffats genom åren, och sanningen att säga har jag alltid hoppats att han ska göra det.) Han beställde kaffe åt oss och hans blick flackade omkring i lokalen medan han drog lite lätt i sin mustasch. Han pratade om våra döttrar en stund – han var orolig för att Becka, den yngsta, var arg på honom; hon hade på något vis varit – vagt – otrevlig mot honom i telefon

när han bara hade ringt för att prata en dag, och jag sa att han bara måste ha lite överseende med henne, hon höll på att finna sig till rätta med att vara gift – vi pratade sådär en stund – och sedan tittade William på mig och sa: ”Pyret, det är något jag vill berätta.” Han böjde sig fram ett kort ögonblick. ”Jag har haft hemska skräckanfall mitt i natten.”

När han använder mitt smeknamn från förr i tiden betyder det att han är närvarande på något sätt som han väldigt ofta inte är, och jag blir alltid rörd när han kallar mig det.

Jag sa: ”Menar du mardrömmar?”

Han lade huvudet på sned som om han funderade på det och sa: ”Nej. Jag vaknar. Det är i mörkret som saker kommer över mig.” Han tillade: ”Jag har aldrig haft något sådant här förut. Men det är hemskt, Lucy. Jag blir livrädd.”

William böjde sig fram igen och ställde ner kaffekoppen.

Jag betraktade honom, och så frågade jag: ”Har du börjat med någon ny sorts medicin?”

Han gjorde en liten grimas och sa: ”Nej.”

Så jag sa: ”Jamen testa att ta en sömntablett då.”

Och han sa: ”Jag har aldrig tagit en sömntablett”, vilket inte gjorde mig förvånad. Men han sa att hans fru gjorde det; Estelle tog flera olika tabletter, han hade slutat försöka begripa sig på alla tabletter hon tog på kvällen. ”Nu tar jag mina tabletter”, brukade hon säga muntert, och inom en halvtimme sov hon. Han hade ingenting emot det, sa han. Men tabletter var ingenting för honom. Och ändå, efter fyra timmar brukade han ofta vakna och skräckanfallen börja.

”Berätta”, sa jag.

Och så gjorde han det, och bara då och då sneglade han snabbt på mig som om han fortfarande befann sig i de där skräckanfallen.

Ett skräckanfall: Det gick inte att sätta ord på det, men det hade något med hans mamma att göra. Hans mamma – hon

hette Catherine – hade dött många, många år tidigare, men i sitt skräckanfall på natten kände han hennes närvaro, men det var ingen god närvaro och det gjorde honom förvånad eftersom han hade älskat henne. William var enda barnet, och han hade alltid förstått att hans mamma (i tysthet) älskade honom våldsamt.

För att komma över skrällen där han låg vaken i sängen intill sin sovande fru – han berättade detta den dagen, och det gjorde mig liksom helt överväldigad – tänkte han på *mig*. Han tänkte på att jag fanns där ute, levande, i detta nu – jag levde – och det gav honom tröst. För han visste att om han var tvungen, sa han och lade skeden till rätta på kaffefatet – även om han aldrig skulle vilja göra det mitt i natten – så visste han att *om* han blev tvungen, så skulle jag svara om han ringde. Han förklarade för mig att min närvaro var det som kändes som den bästa trösten, så då kunde han somna om.

”Det är klart att du alltid kan ringa till mig”, sa jag.

Och William himlade med ögonen. ”Jag *vet*. Det är ju det jag *menar*”, sa han.

Ett annat skräckanfall: Detta hade något att göra med Tyskland och hans pappa, som dog när William var fjorton. Hans pappa hade kommit från Tyskland som krigsfånge – andra världskriget – och skickats ut att arbeta på potatisåkrarna i Maine, där han träffade Williams mamma; hon var gift med potatisbonden. Det här var kanske Williams värsta skräckanfall, för hans pappa hade stridit på nazisternas sida, och detta brukade ibland komma och hemsöka William om nätterna och göra att han fick ett skräckanfall – han brukade se koncentrationslägren väldigt tydligt – vi hade varit och tittat på dem på en resa till Tyskland – och han brukade se rummen där människor gasades ihjäl väldigt tydligt, och då var han tvungen att stiga upp och gå ut i vardagsrummet och tända ljuset och sitta i soffan och titta ut på floden utanför fönstret, och

hur mycket han än tänkte på mig eller något annat så hjälpte det inte mot de skräckanfallen. De kom inte lika ofta som de med hans mamma, men när de väl kom var de väldigt hemska.

Ett till: Det hade med döden att göra. Det hängde samman med en känsla av att ge sig av, han kände hur han själv nästan lämnade världen och han trodde inte på ett liv efter detta, så det fyllde honom med ett slags skräck vissa nätter. Men oftast kunde han ligga kvar i sängen, även om han ibland steg upp och gick ut i vardagsrummet och satte sig i den stora vinröda fåtöljen vid fönstret och läste en bok – han tyckte om biografier – ända tills han kände att han skulle kunna somna om.

”Hur länge har du haft det här?” frågade jag. Fiket som vi satt på hade legat där i åratal och var fullt med folk så här dags på dagen; fyra vita pappersservetter hade slängts på bordet när vi fick in vårt kaffe.

William tittade ut genom fönstret och verkade iaktta en gammal tant som gick förbi med sin rullator med en sits på; hon rörde sig långsamt framåt, framåtböjd, och kappan blåste bakom henne i vinden. ”Några månader, tror jag”, sa han.

”Menar du att det bara började ur tomma intet?”

Och då tittade han på mig; hans ögonbryn började bli buskiga ovanför hans mörka ögon, och han sa: ”Det tror jag att det gjorde.” Efter en kort stund lutade han sig tillbaka och sa: ”Det är säkert bara för att jag börjar bli gammal.”

”Kanske det”, sa jag. Men jag var inte så säker på att det berodde på det. William har alltid varit en gåta för mig – och för våra döttrar också. Jag sa försiktigt: ”Vill du träffa någon och prata om det?”

”Nej, herregud”, sa han, och i det avseendet var han inte en gåta för mig, jag trodde nog att han skulle säga så. ”Men det är hemskt”, tillade han.

”Åh Pillie”, sa jag, smeknamnet som jag brukade använda

för väldigt länge sedan. ”Jag är verkligen ledsen för din skull.”

”Jag önskar att vi aldrig hade gjort den där resan till Tyskland”, sa han. Han tog upp en av servetterna och torkade sig om näsan med den. Sedan drog han handen – nästan som en reflex, som han brukar göra – ner över mustaschen. ”Och jag önskar verkligen att vi aldrig hade åkt till Dachau. Jag ser hela tiden de där – de där krematorierna – framför mig.” Han sneglade på mig och tillade: ”Det var förståeligt av dig att inte gå in där.”

Jag blev förvånad över att William mindes att jag inte hade gått in i gaskammaren och krematorierna den där sommaren när vi åkte till Tyskland. Jag gick inte in där för redan då kände jag mig själv tillräckligt väl för att veta att jag inte borde göra det; och då gjorde jag inte det. Williams mamma hade dött året innan, och flickorna var nio och tio; de var på sommarläger tillsammans i två veckor, så vi flög till Tyskland – det enda jag hade krävt var att vi tog varsitt flyg, jag var rädd att vi båda skulle dö i en flygolycka så att flickorna skulle bli föräldralösa, vilket var fånigt, insåg jag senare, för vi kunde utan vidare båda två ha dött på autobahn när bilarna svischade förbi oss – och vi åkte dit för att ta reda på vad vi kunde om Williams pappa, som dog när William var fjorton år, som sagt; han dog av bukhinneinflammation på ett sjukhus i Massachusetts, han skulle få en polyp borttagen från tarmen och det blev en punktion och han dog. Vi åkte till Tyskland den sommaren eftersom William hade ärvt en stor summa pengar några år tidigare, det visade sig att hans farfar hade tjänat pengar på kriget, och när William fyllde trettiofem fick han ärva pengarna från en fond, och William vändades mycket över det, så vi flög dit tillsammans och träffade den gamle mannen, han var *väldigt* gammal, och vi träffade också två fastrar till William, de var artiga men kyliga, kände jag. Och den gamle mannen, hans farfar, hade små glimmande ögon och honom ogillade jag särskilt mycket. Vi blev båda olyckliga av den resan.

”Vet du vad?” sa jag. ”Jag tror att de där grejerna om nätterna kommer att börja ebba ut. Det är någon sorts fas – den kommer att gå över av sig själv.”

William tittade på mig igen och sa: ”Det är de med Catherine som verkligen går mig på nerverna. Jag har ingen aning om vad de handlar om.” William har alltid pratat om sin mamma med förnamn; han tilltalade henne så också. Jag kan inte minnas att han någonsin kallade henne ”mamma”. Och sedan lade han ner servetten på bordet och reste sig. ”Jag måste vidare”, sa han. ”Alltid lika trevligt att träffa dig, Pyret.”

Jag sa: ”William! Hur länge har du druckit kaffe?”

”Flera år”, sa han. Han böjde sig ner och gav mig en puss och han var kall om kinden; mustaschen raspade lite grann mot min kind.

Jag vände mig om och sneglade på honom genom fönstret, och han stegade snabbt iväg mot tunnelbanan; han gick inte lika rakryggad som han brukade. Åsynen av honom fick mitt hjärta att brista lite grann då. Men jag var van vid den känslan – jag fick den nästan varenda gång jag hade träffat honom.

Om dagarna gick William till sitt labb och arbetade. Han är parasitolog och undervisade i mikrobiologi på New York University i många år; han hade fortfarande tillgång till labbet och en forskningsassistent; han har ingen undervisning längre. Om att inte undervisa: Till sin förvåning upptäckte han att han inte saknade det – han berättade det för inte så länge sedan – det visade sig att han hade bävat varje gång han stod inför studenterna, och det var inte förrän han slutade undervisa som han förstod att det hade varit så.

Varför gör det mig rörd? Antagligen för att jag aldrig förstod det, och för att han aldrig förstod det heller.

Så nu gick han och arbetade varje dag från tio på förmiddagen till fyra på eftermiddagen, han skrev artiklar och forskade och handledde assistenten som jobbade på hans labb. Då och

då – ett par gånger om året, tror jag – åkte han på en konferens och höll ett föredrag för de andra forskarna som jobbade inom samma fält.

===

William råkade ut för två saker efter att vi hade träffats på fiket, och jag ska snart komma till dem.

Först vill jag bara säga något kort om hans olika äktenskap:

Jag, Lucy.

William var övningshandledare på min biologikurs – han var doktorand – när jag gick andra året på college strax utanför Chicago; det var så vi träffades. Han var – och det är han förstås fortfarande – sju år äldre än jag.

Jag har en fruktansvärt dystert, fattig bakgrund. Det ingår i berättelsen, och jag önskar att det inte gjorde det, men det gör det. Jag kommer från ett väldigt litet hus mitt i Illinois – och innan vi flyttade in i det pyttelilla huset bodde vi i ett garage tills jag var elva år. När vi bodde i garaget hade vi en liten kemtoalett, men den gick ofta sönder, vilket gjorde min pappa vansinnig; det fanns ett utedass som vi var tvungna att gå över en bit av en åker för att ta oss till; mamma hade en gång berättat en historia om en man som hade blivit mördad och fått huvudet avhugget och hans huvud hade lagts i något slags utedass. Det gjorde mig helt utsägligt rädd, varenda gång jag lyfte på locket på det där utedasset trodde jag att jag såg en mans ögonglober, och jag utträttade ofta mina behov på åkern om ingen var i närheten, men på vintern var det svårare. Vi hade en potta också.

Vårt hem låg mitt bland tunnland efter tunnland med majsåkrar och sojaåkrar. Jag har en storebror och en storsyster, och på den tiden hade vi båda våra föräldrar. Men det

hände väldigt hemska saker i det där garaget och senare i det pyttelilla huset. Jag har skrivit om en del av sakerna som hände i det där huset, och jag har inte riktigt någon lust att skriva något mer om dem. Men vi var verkligen fruktansvärt fattiga. Så jag tänker bara säga detta: När jag var sjutton år fick jag ett fullt stipendium till det där colleget strax utanför Chicago, det var ingen i min familj som någonsin hade gått längre än till gymnasiet. Min studievägleddare skjutsade mig till mitt college, hon hette Mrs Nash; hon hämtade mig klockan tio på förmiddagen en lördag i slutet av augusti.

Kvällen innan hade jag frågat mamma vad jag skulle packa i, och hon sa: ”Jag skiter fullständigt i vad du packar i.” Så det slutade med att jag tog två papperskassar som jag hittade under vasken och en kartong från pappas pickup, och jag lade ner de få kläder jag hade i kassarna och kartongen. Nästa morgon körde mamma iväg vid halv tio, och jag sprang ut på den långa grusinfarten och skrek: ”Mamma! Mamma!” Men hon körde iväg och svängde ut på vägen där det stod SÖMNAD OCH ÄNDRINGAR på en handmålad skylt. Mina syskon var inte där, jag minns inte var de var. Strax före klockan tio, när jag började gå mot dörren, sa pappa: ”Har du allt du behöver, Lucy?” Och när jag tittade på honom hade han tårar i ögonen, och jag sa: ”Jadå, pappa.” Men jag hade ingen aning om vad jag skulle behöva på college. Pappa kramade mig, och så sa han: ”Jag tror jag stannar kvar inne”, och jag förstod det och sa: ”Okej, jag går ut och väntar”, och så stod jag på infarten med kassarna och kartongen med mina få kläder i tills Mrs Nash kom körande.

Från det ögonblick då jag steg in i Mrs Nashs bil förändrades mitt liv. Åh, vad det förändrades!

Och sedan träffade jag William.

Jag ska säga det direkt: Jag blir fortfarande väldigt rädd. Jag

tror att det måste bero på vad jag var med om när jag var ung, men jag är väldigt lättskrämd. Till exempel blir jag fortfarande rädd nästan varje kväll när solen går ner. Och ibland känner jag mig bara rädd, som om jag kommer att råka ut för något hemskt. Men när jag träffade William visste jag inte det här om mig själv, alltihop kändes – äsch, det kändes väl helt enkelt som jag.

Men när jag var på väg att lämna William gick jag till en kvinnlig psykiater, hon var en underbar kvinna, och hon ställde ett antal frågor på det där första besöket och jag svarade på dem, och då sköt hon upp glasögonen på hjässan och berättade vad det hette, det som var fel på mig. ”Lucy – du har fullt utvecklat posttraumatiskt stressyndrom.” På sätt och vis hjälpte det mig. Alltså sådär som det kan vara till hjälp att sätta namn på saker.

Jag lämnade William precis när flickorna var på väg att flytta för att gå på college. Jag blev författare. Alltså, jag har alltid skrivit, men jag började ge ut böcker – jag hade gett ut en bok – men jag började ge ut fler böcker, det är det jag menar.

Joanne.

Ungefär ett år efter att vårt äktenskap tog slut gifte sig William med en kvinna som han hade varit otrogen med i sex år. Det kanske var längre än sex år, jag vet inte. Den här kvinnan, hon hette Joanne, var en vän till oss båda sedan college. Hon såg ut som min motsats; alltså, hon var lång och hade långt mörkt hår, och hon var tystlåten av sig. När hon och William hade gift sig blev hon väldigt bitter; han hade inte väntat sig det (han berättade det för mig för inte så länge sedan), eftersom hon kände att hon hade offrat sina barnafödande år på att vara hans älskarinna – även om det inte var ett ord som någon av dem använde så är det det ordet jag använder nu – så när de väl hade gift sig var hon alltid irriterad på de två döttrar som han hade fått med mig, trots att Joanne hade känt dem sedan de var väldigt små. Han tyckte att det var motbjudande att gå i

parterapi med Joanne. Han tyckte att den kvinnliga terapeuten var intelligent, han tyckte att Joanne inte var vidare intelligent, men det var inte förrän han befann sig på den där mottagningen med dess dystra soffa med grå dynor och kvinnan som satt mitt emot dem i en snurrstol och ett rum utan dagsljus, eftersom det enda fönstret hade en skärm av rispapper för att skymma utsikten över schaktet som det vette mot, det var inte förrän han kom dit som han förstod det om Joanne, att hon var måttligt intelligent och att han hade varit attraherad av henne under alla de där åren helt enkelt för att hon inte var hans fru, Lucy. Jag.

Han härdade ut med terapin i åtta veckor. ”Du vill bara ha det du inte kan få”, sa Joanne med låg röst till honom en av deras sista kvällar tillsammans, och han – som stod med armarna i kors framför sig, föreställer jag mig – sa ingenting. De var gifta i sju år.

Jag hatar henne. Joanne. Jag hatar henne.

Estelle.

Han är gift för tredje gången med en älskvärd (mycket yngre) kvinna, och med henne har han fått ett barn, trots att han upprepade gånger sa till henne när de träffades att han inte ville ha fler barn. När Estelle berättade att hon var gravid sa hon: ”Du kunde ha steriliserat dig”, och det glömde han aldrig. Det kunde han ha gjort. Och det hade han inte gjort. Han insåg att hon hade blivit gravid med flit, och han gick omedelbart och lät sterilisera sig – utan att säga något till Estelle. När den lilla flickan föddes upptäckte han det här om att vara en äldre pappa till ett litet barn: Han älskade henne. Han älskade henne väldigt mycket, men när han såg henne, särskilt när hon var liten och sedan ännu mer när hon blev äldre, blev han nästan ständigt påmind om de två döttrar som han hade fått med mig, och när han hörde talas om män som hade haft två familjer – vilket väl var det han själv hade – och som hade mer tid med de yngre

barnen medan de äldre barnen var förtretade på de yngre och så vidare i all oändlighet, så kände han alltid i hemlighet: Näna, sådan är inte jag. För hans dotter Bridget, Estelles dotter, fick honom ibland att nästan duka under av en nostalgisk kärlek som trängde upp ur hans allra innersta, en kärlek till sina två första döttrar, som vid det laget var en bra bit över trettio år.

När han pratade med Estelle i telefon under dagarna hände det några gånger att han kallade henne ”Lucy”, och Estelle skrattade alltid och tog inte illa upp.

===

Nästa gång jag träffade William var på hans födelsedagskalas när han fyllde sjuttio, som Estelle hade anordnat i deras lägenhet. Det var i slutet av maj och det var en klar men kylig kväll. Min man David var också bjuden, men han var cellist och spelade med filharmonikerna och han hade konsert den kvällen så jag gick dit, och våra döttrar Chrissy och Becka var där med sina män. Jag hade varit i lägenheten två gånger förut, på en förlovningsfest för Becka och en födelsedagsfest för Chrissy en annan gång, och jag hade aldrig gillat den. Den är som en grotta, rum efter rum breder ut sig när man går in, men jag tyckte att det var mörkt, och enligt min smak var det överarbetat, men nästan allting är överarbetat enligt min smak. Jag har känt andra som har haft en fattig bakgrund och de har ofta kompenserat det genom att ha riktigt läckra lägenheter, men lägenheten som jag bodde i med David – och fortfarande bor i – är enkel; David hade också en fattig bakgrund.

Hur som helst kom Estelle från Larchmont i New York och hon hade en bakgrund med pengar, och tillsammans hade Estelle och William skapat sig ett hem som gjorde mig förbryllad i tysthet eftersom det inte kändes som ett hem, det kändes mer som vad det var – rum efter rum med trägolv – med fina mattor – och träpaneler i dörröppningarna, bara en massa mörkt,

mörkt trä, tyckte jag det kändes som, och så ljuskronor här och där, och ett kök som var lika stort som vårt sovrum – alltså, för att vara ett kök i New York var det enormt, med en massa krom i och så återigen det där mörka trät dessutom, träskåp och sådant. Ett runt träbord i köket och i matsalen ett långt och mycket större träbord. Och utplacerade speglar. Jag visste att det var dyrt inrett, den vinröda fåtöljen vid fönstret var en stor stoppad historia, och soffan var mörkbrun med sammetsdynor.

Jag förstod mig bara aldrig på stället, det är det jag menar.

Kvällen när William hade sitt födelsedagskalas stannade jag till vid ett stånd i ett gathörn och köpte tre strutar vita tulpaner att ha med mig, och nu när jag minns det tänker jag att det är helt sant att vi väljer presenter som vi själva älskar. Lägenheten var full med folk, fast inte så många som jag kanske hade trott, men det gör mig nervös, sådana saker. Man börjar prata med någon och någon annan ansluter sig och så måste man avbryta sig, och sedan ser man hur deras ögon flackar omkring i rummet medan man pratar – ni vet hur det är. Det var stressande, men flickorna – våra flickor – var verkligen väldigt gulliga och de var snälla mot Bridget, det lade jag märke till, och det var jag glad att se, för när de pratar med mig om henne är de inte alltid så generösa, och jag tar såklart deras parti, hon är korkad och ytlig, sådana saker, men hon är bara en liten flicka, och en söt liten flicka, och det vet hon om. Och hon är rik också. Inget av detta är hennes fel, det intalar jag mig varje gång jag träffar henne. Hon är inte släkt med mig. Men hon är släkt med våra flickor, så är det med den saken.

Ett antal äldre män som hade arbetat tillsammans med William på NYU var där, och deras fruar, en del av dem hade jag varit bekant med för många år sedan, och allt var i sin ordning. Men tröttsamt. En kvinna som hette Pam Carlson som kände William för många år sedan var där – de hade jobbat på något labb ihop – och hon var berusad, men jag mindes henne lite

grann från förr i tiden och hon pratade väldigt mycket med mig på festen; hon pratade ideligen om sin förste man Bob Burgess. Mindes jag honom? Och jag sa att jag tyvärr inte gjorde det. Och Pam, som var väldigt elegant den kvällen i en klänning som jag aldrig skulle ha fått för mig att ha på mig – alltså, den satt snävt på henne men hon gick i land med det, en ärmlös svart klänning som jag tyckte var påfallande uringad, men hon hade smala armar som såg ut som om hon tränade på gym trots att hon måste ha varit i min ålder, sextiotre, och hon var ganska rörande på sitt berusade sätt; hon nickade mot sin man, som stod en bit bort, och sa att hon älskade honom, men hon kom på sig med att tänka mycket på Bob, tyckte jag att det var så med William också? Och jag sa: ”Ibland”, och så ursäktade jag mig och gick därifrån. Jag hade en känsla av att jag själv nästan var så pass berusad att jag faktiskt kunde ha pratat med Pam om William och om när jag saknade honom särskilt mycket, men det ville jag inte göra, så jag gick bort till Becka, och hon gned mig på armen och sa: ”Hej mamma.” Och så höll Estelle tal; hon hade på sig en klänning med paljetter infattade i tyget och den föll dessutom väldigt fint kring axlarna på henne; hon är en snygg kvinna med lite ostyrigt brunaktigt rött hår som jag alltid har tyckt om, och hon höll det där talet och jag tänkte: Hon gjorde det så bra. Men hon är skådespelerska till yrket.

Becka viskade: ”Åh mamma, jag måste hålla tal!” Och jag sa: ”Nej, det måste du inte. Varför tror du det?”

Men sedan höll Chrissy tal, och hon gjorde det jättebra, jag minns inte alltihop, men det var lika bra som Estelles – om inte bättre. Jag minns bara att hon pratade – bland annat – om sin pappas arbete och all hjälp han hade gett väldigt många studenter. Chrissy är lång, precis som sin pappa, och hon är samlad av sig; det har hon alltid varit. Becka tittade på mig med rädsla i de bruna ögonen, och sedan mumlade hon: ”Åh mamma, okej.” Och så höjde hon sitt glas och sa: ”Pappa, mitt tal är att jag älskar dig. Det är mitt tal till dig. Jag älskar dig.”

Och folk applåderade och jag kramade henne, och Chrissy kom bort till oss och flickorna var snälla mot varandra, vilket de – tror jag – nästan alltid är; de har alltid – enligt min uppfattning – stått varandra nästan onaturligt nära, de bor två kvarter från varandra i Brooklyn, och jag pratade med deras män i några minuter till; Chrissys man är i finansvärlden, vilket är lite märkligt att tänka sig för William och mig, för William är forskare och jag är författare, så vi känner inga som arbetar i den världen, och han är klipsk, det ser man i hans ögon, och Beckas man är poet, åh herregud den stackars karln, och jag tror att han är självcentrerad. Och sedan kom William fram till oss och vi stod allihop och småpratade ledigt en stund tills någon ropade på honom, och han böjde sig ner och sa: ”Tack för att du kom, Lucy. Det var snällt av dig att komma.”

===

Det fanns tillfällen medan vi var gifta när jag avskydde honom. Jag såg, med liksom en fadd flaga av fasa i bröstet, att han, med sin behagliga distans, sina milda ansiktsuttryck, var otillgänglig. Men värre än så. För under hans upphöjda trevlighet lurade en barnslig vresighet, en surmulenhet som flimrade över hans själ, en rultig liten pojke med trutande underläpp som skyllde på än den ene, än den andre – han skyllde på mig, det kände jag ofta; han skyllde på mig för något som inte hade något med våra dåvarande liv att göra, och han skyllde till och med på mig när han kallade mig ”älskling”, kokade kaffe åt mig – på den tiden drack han aldrig kaffe men han kokade en kopp åt mig varje morgon – och ställde ner den framför mig som en martyr.

Behåll ditt fåniga kaffe, ville jag skrika ibland, jag kokar kaffe själv. Men jag tog emot det från honom och nuddade vid hans hand. ”Tack älskling”, brukade jag säga, och så började ännu en dag för oss.